

A. P. Čechov – O. Smilková – B. Fišerová

FATA MORGANA LÁSKY

(scénická koláž)

Překlad: Leoš Suchařípa, Oxana Smilková, Blanka Fišerová
První uvedení: 16. května 2010, Slezské divadlo Opava

Autorská práva vyhrazena, zastupují agentury Dilia (L. Suchařípa, O. Smilková)
a Aura-Pont (B. Fišerová)

OSOBY:

Anna von Dideritz, baronka, Dáma s psíčkem

Nikolaj von Dideritz, baron, její manžel

Dmitrij Gurov, bankéř z Moskvy

Lidija Gurovová, jeho manželka, bývalá primadona

Miša, Petr, Táňa – děti Gurovových

Ferapont, sluha Gurovových

Charlotta, přítelkyně Gurovových

Leonid Iljič Gajev, bankéř z Moskvy, spolužák a přítel Gurova

Hildegarda Gajeová, manželka Gajeva

Stanislavskij, zakladatel divadla MCHAT

Mejerchold, jeho žák, režisér a herec

Lilinová, manželka Stanislavského, herečka MCHATu

Knipper-Čechovová, manželka A. P. Čechova

Odinokov, manažer MCHATu, zaskakující za Němiroviče-Dančenka

Soňka, uklízečka na jaltské pláži

Jasnovidec

Fotograf na jaltské pláži

Maminka s dvojčaty

Uklízečka divadelního záchodu

Kolemjdoucí, diváci, studenti

SITUACE I. - „Monolog - Zmatek duše“

Moskva. Sníh.

- GUROV:** Noc. Ulice. Lampa. Chumelenice v duši. Křižovatka. Sněhová bouře. Sněží... sněží... sněží... všude zmatek. Sníh se mísí s mým smutkem... s mým neklidem. Sněží ve mně... sníh jsem já... splývám s tím zmatkem! Cítím, že víc nesnesu. Nuda. Všechno je tak jednotvárné... nudně jednotvárné... a vše se opakuje! Člověk se rodí, žení, umírá! Rodí, žení, umírá! Rodí, žení, umírá! Copak jen proto jsem na světě? Pracovat nemůžu. Číst nemůžu. Hudba mě děsí. Lidi mě nudí. A lidi mě nepotřebují. Jediné, co zbývá, je zbavit se sám sebe. Nemám sílu žít. Nemám sílu zemřít. Kam se podít? Auuuuuuu! (*zahouká*)
Taková nuda! Kéž by přišlo zemětřesení! Auuuuuuu!
Říká se, že člověk potřebuje asi dva metry země. Ale dva metry stačí mrtvole, ne živému člověku! Člověk potřebuje celou zeměkouli! Celou! Aby mohl projevit všechny schopnosti svého svobodného ducha. Aby mohl pochopit smysl života. Aby se mohl realizovat.
Mám za sebou půlku života a nikdy jsem nezažil lásku... Nikdy a s nikým. I když jsem byl vždycky obklopený ženami a ony mne milovaly. Proč? Kvůli čemu? Nerozumím tomu...
A co kdybych si pořídil páva? Pane bože, kdy už konečně začnu žít v souladu sám se sebou? Všechno mám. Nejsem mrzák. Mám dobré postavení ve společnosti, rodinu... kde se bere ta melancholie? Strach, že život už skončil?
- GAJEV:** Všichni trpíme hroznou melancholií, která nás dohání do nesnesitelného stavu... Jen blbce netrápí otázka proč, jak a co... Smyslem jejich života je jen sehnat peníze, aby... A peníze dělají z člověka blbce. Vzpomínám na jednoho obchodníka... chodil k nám do banky. Před smrtí nařídil, aby mu dali talíř medu. A společně s medem spolykal všechny svoje peníze, aby je nikdo nezdědil.
- GUROV:** Je mi čtyřicet dva. Mám dospělé děti. Dva syny - gymnazisty. Dceru a ženu. Bývalou primadonu. A já nesnáším pohled na šťastnou rodinu, protože v ni nevěřím. Všechny vztahy jsou tak falešné... tak nudné... neupřímné.
- GAJEV:** Nepřeháněj, Dmitriji.
- GUROV:** Už nemám sílu bojovat... nejsem schopen nenávidět... Všechno mě dráždí a rozčiluje. V noci nemůžu spát. Hlavou mi víří tisíce myšlenek. Kéž bych byl mladý!

- PETR: A to já v noci zase rád sním. Co se například stane za dvě stě, tři sta let. Jaký bude život? Víím, že se změní móda, lidi možná objeví šestý smyslu, možná budou létat v balónech, ale život zůstane pořád stejně těžký, plný tajemství a šťastný.
- GUROV: Sněží... sněží... sněží... Vzpomínám si, jak jsem jednou viděl ve sněhu páva. Letěl skrz sněhovou bouři... proti ní... měl v sobě tak obrovskou sílu! Na jednu stranu, jako by splynul s vločkami, které na něj agresivně útočily. Na druhé straně mě oslnila nečekaná exploze pavího vějíře, která vločky odrážela, ničila a měnila je v ryzí třpyt polární záře. Něco jim tím dokazoval. Sám nad nimi vítězil, svou tropickou energií. Bojoval proti všemu... A já? Já chci změnit svůj život! Už nemůžu vystát jeho jednotvárnost. Dům, žena, práce, vodka, klub. Žena, milenka, práce. Žena, vodka, milenka, práce, klub. Tak v čem je smysl života? Proč jsem na svět přišel zrovna já?! Já? Abych zachoval rod Gurovových?
- GAJEV: A proč ne? To je instinkt.
- GUROV: Protože je to lež! Nesmysl! My se přece lišíme od zvířat. Protože přece existuje nějaký vyšší smysl, díky kterému může člověk projevít vše, co je v něm nejpodstatnějšího. Důstojnost, čest, lásku, chcete-li...
- GAJEV: Láska nikdy nebyla smyslem mého života. Ženy ano. Ale láska? Myslím si, že láska je jen teorie. UFO. V praxi neexistuje. Nebo se objeví jen na okamžik a zase zmizí...
- PETR: Láska je spíš touha, sen... ale nepotká každého.
- LIDIJA: Přátelé moji, život, to je hra. Hrát je potřeba, sloužit velkému umění. Nejspokojenější jsem, když se učím novou roli: „Jsem racek! Ne, ne, ne. Jsem Raněvská. Sad... můj višňový sad...“ Nebo: „Můj synu, nutíš mě hledět na dno svého duše...“
- GUROV: Z každé role je cítit disharmonii života.
- LIDIJA: Ale chceš hrát dál: „Jsem jako panenka. Já bych mohla hrát i šestnáctiletou...“
- GAJEV: Mohla.
- GUROV: Mohla.

- ANNA: Taky jsem chtěla být herečka. Ale u nás v rodině umění nikoho nezajímalo. Rodiče byli proti. Řekli mi, že nejdůležitější je zařídit si hezký, pohodlný život. Manžel, děti, dům, jídlo, auto... Přestali jsme se zabývat nejpodstatnějšími životními otázkami. Vírou... láskou... Soustředili jsme se na to, jak si život dobře zorganizovat. Ale pořád cítím, že člověk musí v něco věřit nebo alespoň víru hledat, jinak je jeho život prázdný.
- GUROV: Všichni chceme sedět na hezké židli, ale po pár letech zjistíme, že nám to nestačí. A nevíme, jak dál. Jak jinak žít?
- GAJEV: To je na filozofickou diskusi, na kterou nikdo z přítomných nemá. Život se nemění, je stálý a řídí se svými zákony, do kterých nám nic není, nebo aspoň, které nikdy nepoznáme. Například tažní ptáci – létají a budou si létat, nezávisle na tom, jaké myšlenky se jim honí hlavou, vysoké nebo nízké. Stejně poletí dál.
- VON DIDERITZ: Mně se zdá, že na zemi se všechno určitě pozvolna změní, že nastane nový, šťastný život... My pro něj už teď pracujeme a trpíme, tvoříme ho... A v tom spočívá smysl naší existence – a chcete-li – i naše štěstí.
- LIDIJA: Kdybyste viděli, jaký úspěch jsem měla v Charkově! Co dělali studenti, to bylo k neuvěření, dostala jsem dva koše růží a taky...
- GUROV: Člověk se nemá ženit. Nemá, protože je to nuda. Kdyby tak šlo na všechno zapomenout a najednou se ráno probudit a začít život znovu, od začátku... vyměnit ho... jako kabát... Chápete? Začít znovu... ale jak? Čím? Nemám sílu žít. Nemám sílu zemřít. Kam se podít? Kéž by přišlo zemětřesení! Ne! Konec! K moři! Na Jaltu! K čertu!

SITUACE II. – „Pláž I.“

Jalta, moře, pláž, ráno.

(Uklízečka uklízí pláž, přichází Divačka, poté Gajev.)

UKLÍZEČKA: Chcete lehátko, pane?

GAJEV: Ano. Zapomněl jsem si drobné. Napište mi to na účet. *(Odchází)*

UKLÍZEČKA: Já vám to napíšu.

(Vchází fotograf a sbírá mušle. Pozdraví se s Uklízečkou.)

FOTOGRAF: Ahoj, Soničko.

UKLÍZEČKA: Ahoj Mirečku. Nemohl bys mě vyfotit?

FOTOGRAF: Ale to víš, že jo!

(Fotograf ji vyfotí a odchází)

(Vzadu projíždí Manažer MCHATu na koloběžce.)

UKLÍZEČKA: Já omdlím! *(jde směrem, kterým zmizel Manažer)*

(Pláž je prázdná, vchází Gurov v zasněženém kabátě)

GUROV: Konečně jsem jinde než doma!

UKLÍZEČKA: Chcete lehátko? Dvacet rublů.

GUROV: Drobné si nechte.

HLÁŠENÍ: Pozor, pozor, hlášení jaltského plážového rozhlasu. Teplota vody je dnes 22 stupňů. Teplota vzduchu 26. Odpoledne čekáme vichřici. Nebezpečí přívalové vlny! Lázeňským hostům jsou k dispozici záchranné kruhy zdarma. Opakuji: Lázeňským hostům jsou k dispozici záchranné kruhy zdarma.

UKLÍZEČKA: Já omdlím, přívalová vlna! Kde se tu vezme? Ale aspoň prodáme záchranné kruhy. Letos jsme jich koupili kolem tisícovky.
(Gurovovi) Chcete záchranný kruh, jsou zadáčo.

GUROV: Ano.

(Objevují se Stanislavskij a Mejerchold v zasněžených kabátech a s kufry)

STANISLAVSKIJ: Můj bože, racci!

MEJERCHOLD: Pane Stanislavskij, jsi jako dítě.

(Stanislavskij napodobuje racka a nutí Mejercholda, aby ho také napodoboval...)

STANISLAVSKIJ: *(Mejercholdovi)* Nevěřím... zevnitř... prožívání, prosím!

(Objeví se Manažer MCHATU v plavkách a jde se koupat)

STANISLAVSKIJ: To je náš manažer a už je v plavkách! Pane Odinokove!

Čechov-Smilková-Fišerová-FATA MORGANA LÁSKY

MANAŽER MCHATU: Pane Stanislavskij! Teplota vody je 22 stupňů, tak jsem si trošičku zaplaval.

STANISLAVSKIJ: A už víte, kde budeme hrát?

MANAŽER MCHATU: Samozřejmě! Buď u Čechova doma, ale tam se vejde jen padesát diváků, nebo tady... v přirozených podmínkách. Sem se vejde celá Jalta. A všude racci...

MEJERCHOLD: Já bych to zkusil tady. Vždyť v Moskvě jsme neměli celý rok žádné volno, Kost'o... Herci jsou tak vyčerpaní, ať se nadechnou čerstvého vzduchu.

STANISLAVSKIJ: Jsem pro.

MANAŽER MCHATU: Donesu vám plán jeviště... sakra... zapomněl jsem... vlastně pláže... smím odejít?

MEJERCHOLD: Kufry!

MANAŽER MCHATU: A zapomněl jsem vám dát plánek, jak se dostanete do Massandry... *(odchází)*

UKLÍZEČKA: *(Stanislavskému)* Chcete lehátko? Dvacet rublů. Záchranný kruh?

STANISLAVSKIJ: Až zítra. Dnes pracujeme.

GUROV: Zdravím seveřany! Odkud jste?

STANISLAVSKIJ a

MEJERCHOLD: Z Moskvy.

GUROV: Já taky.

STANISLAVSKIJ: Náš divák. Tak se uvidíme. Musím se rozcvičit.

MEJERCHOLD: Nepřeháněj, Kost'o, vždyť to není premiéra.

(Stanislavskij a Mejerchold odcházejí)

UKLÍZEČKA: *(Gurovovi)* Olej na opalování - jeho blahodárné účinky jsou už v ceně - dvacet rublů.

GUROV: Dejte mi je. A ručník prosím.

UKLÍZEČKA: Dvacet rublů.

Čechov-Smilková-Fišerová-FATA MORGANA LÁSKY

GUROV: Drobné si nechte.

(Vyvolávání Jasnovidce je už zdálky slyšet.)

JASNOVIDEC: Věštění! Úprava osudu! Měření bio energie! Odsávání tuku ze všech částí těla!

UKLÍZEČKA: Jseš tady novejš? Soňka! Já tady znám všechny! Jak se jmenuješ?

JASNOVIDEC: Abdurachman Hasan Nissan... Jasnovidce z Oděsy.

UKLÍZEČKA: Ty bláho! Pět lehátek a můžeš mi upravit osud. Stačí? Budu ti říkat Kost'o.

JASNOVIDEC: Tolik nechci! Nepotřebuju! Nejsem Kost'a! Radši prachy, madam!

UKLÍZEČKA: Prachy, všichni chtějí jenom prachy! Kdybych měla, tak bych dala! Tak co, bereš lehátka? Ber, ber, Kost'o!

JASNOVIDEC: Nejsem Kost'a! *(Vyndá žezla síly)*
To jsou žezla síly z Egypta. Tak a teď se nabíjej.

(Uklízečka se nabíjí. Vchází Maminka s dvojčaty.)

MAMINKA S DVOJČATY: Ahoj Soni!

JASNOVIDEC: Zmrzlina! Energetická zmrzlina! Teď je nabitá.

MAMINKA S DVOJČATY: *(s obdivem)* Trojitou, prosím!

JASNOVIDEC: Dvě stě rublů!

MAMINKA S DVOJČATY: Ty bláho, je drahá!

JASNOVIDEC: Je to božská energie!

(Maminka a Jasnovidce odcházejí. Jasnovidce se vrací.)

JASNOVIDEC: *(Gurovovi)* Pane, vy taky potřebujete dobít energii! Cítím to! Tady je propast... tady je to lepší... Dvě stě rublů a budeš jako nový! Óóómmmm... *(pokračuje dál)*

GUROV: *(opakuje)* Óóómmmmmmmmmmmmmm...

JASNOVIDCE: Budeš jako nový... budeš jako nový...

GUROV: Budu jako nový...

(Jasnovidec mizí, vchází Gajev s palmou a s rackem.)

GAJEV: Dmitriji! A sakra...

GUROV: Leonide! To je náhoda! Jsi tak opálený!

GAJEV: Snažím se! Už jsi tady dlouho?

GUROV: Šest sekund.

GAJEV: Jak je v Moskvě?

GUROV: Sněží. Devatenáct pod nulou.

GAJEV: Za týden se tam vrátím. Dovolená končí... To jsem koupil ženě!
(ukazuje racka a palmu)

GUROV: Krása! A co to je?

GAJEV: To je originál racek z Čechovova muzea.

GUROV: Aha. A je drahý?

GAJEV: A to je kopie palmy před naším hotelem. Dvacet rublů.

GUROV: A plavat ses naučil?

GAJEV: Paralelně s břehem. Skvěle! *(předvádí)*

(Vchází fotograf.)

FOTOGRAF: Instantní foto! Instantní foto! *(fotí Gurova)* Vylepšení obličeje i postavy - to vy nepotřebujete. Fotečka – dvacet rublů! Vyfotím vás s hroznýšem... s oslíkem... s palmou...

GAJEV: Děkuju, už jsem se fotil...

GUROV: Můžeš se mnou – íá, íá...

FOTOGRAF: Sleva padesát procent!

(Vchází Anna von Dideritz s taškou s psíčkem.)

ANNA: *(psíčkovi)* Lolo! Lolo! Podívej se! Haló! Haló!

- GUROV: Promiňte, nezlobte se, jsem nabitý energií, osudem a...
Lola? Nekouše?
- ANNA: No dovolte, ona je vychovaná! Moje holčičko... Chceš svačinku?
Později, že?
- FOTOGRAF: To je geniální psíček! Můžu vám vyfotit psíčka?
- ANNA: No...
- GAJEV: To může být zajímavé.
- GUROV: *(Gajevovi)* Leonide! Výstavní kousek, co?
- ANNA: Cože?
- GUROV: Váš psíček – jezdí na výstavy?
- ANNA: Ještě je dost mladá.
- GAJEV: *(Gurovovi)* Je mladá. Neblázni. Doma máš taky výstavní kousek.
(směje se)

(Přijíždí Manažer MCHATU na koloběžce)

- MANAŽER MCHATU: Nenechte si ujít! Představení divadla MCHAT z Moskvy!
Raďte, panstvo, navštívit večerní představení! Přímo na pláži! Dnes vystoupí největší hvězdy ruské divadelní scény! Lilinová, Knipper-Čechovová, Mejerchold, Stanislavskij... Němirovič-Dančenko...

(Přichází Maminka s dvojčaty)

- GUROV: Všichni přijeli za sluníčkem, že? A co se bude hrát?
- MANAŽER MCHATU: Tři sestry od Čechova. Možná se představení zúčastní i autor.
- UKLÍZEČKA: A je to komedie? Já se chci bavit!
- MANAŽER MCHATU: Určitě se pobavíte. Dospělým poskytujeme skupinovou slevu!
- UKLÍZEČKA: *(ke Gurovovi)* Můžu se k vám přidat?
- GUROV: Promiňte, ještě jsem se nerozhodl.

UKLÍZEČKA: Pojd' se pobavit, lázeňáku!

MANAŽER MCHATU: (*Mamince s dvojčaty*) Děti zdarma!

GUROV: (*Gajevovi*) Půjdeme?

GAJEV: Já zvládnú jen dvě sestry, tři jenom s koňakem. (*platí za lístky*)

MANAŽER MCHATU: Pro vás skupinová sleva? Kolik vás je?

UKLÍZEČKA: Jsme spolu. Taky jsem skupinová sleva!

(*Vrací se Anna s Fotografem.*)

FOTOGRAF: Poslední hroznýš Černého moře! Můžu vás vyfotit s hroznýšem?

GUROV: (*Uvidí Annu*) Myslím, že si radši zaplavu...

GAJEV: Pokus se... (*fotografovi*) Už jsem se fotil s hroznýšem, s oslíkem... s palmou, s mořem... celek, polocelk, detail... makrodetail... s mušlí, s kamenem, s mapou Krymu... já a vlny, já a hroznýš...

GUROV: (*Anně*) Lola plave líp než já... Už se na mě nezlobíte? To byl jen žert. Mám velkou radost, že jsem tady... Že vás vidím, že vidím Lolu...

ANNA: My se známe?

GUROV: Promiňte. Gurov... Dmitrij. Jsem Moskvan desáté generace.

ANNA: Anna... Anna von Dideritz. Žena světa.

GUROV: Okouzlující. A promiňte, pejsek má taky titul...

ANNA: Ano, Lola von Dideritz.

GUROV: Báječné! Mám nápad. Nechcete jít večer na Tři sestry? Mám perfektní náladu... mám lístky... mám radost, že jsem potkal tak vychovaného pejska s titulem...

ANNA: Okouzlující. Chápu, ale čekám na manžela, měl přijet...

GUROV: To nevadí. (*Volá na Leonida*) Takže lístek i pro pana barona.

GAJEV: Ano!

GUROV: Doufám, že na Sestry nebude žárlit. Bydlíte v hotelu...

ANNA: Massandra. Pět hvězdiček.

GUROV: Já taky.

(Odchází)